

ekonomichnoho rozvytku//Maretynh i menedzhment innovatsiy, 2014#1.

6. Hutaruk E. Skynemsysa na prohress? - 2010. - [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: [www.strf.ru].

Рецензент: Бельтюков Є. А., д.е.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, зав. кафедри економіки підприємств ОНПУ

11.12.2014

УДК 658.114.1

Русевич Аліна, Осипова Марія

РОЛЬ МАЛОГО БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

У статті розглянуто питання ролі малого бізнесу на сучасному етапі розвитку України та ролі держави у його становленні. Відзначається, що на сьогодні малий бізнес є одним із основних рушійних сил розвитку економіки України. Він також забезпечує підвищення конкурентоспроможності й показників рівня життя та зайнятості населення, дає можливості для самореалізації та є важливим джерелом поповнення бюджету країни. Акцентовано на необхідності створення сприятливих умов розвитку малого бізнесу з метою збільшення вкладу малого бізнесу у ВВП держави та рівня зайнятості населення. Проведено аналіз показників розвитку малого бізнесу в Україні у порівнянні з розвиненими державами Європи та зроблено висновок про недосконалий його розвиток в Україні. Проаналізовано фактори, які впливають негативно на розвиток підприємництва та надані пропозиції зменшення їх негативного впливу.

Ключові слова: малий бізнес, мале підприємництво, фактори розвитку бізнесу, державна підтримка малого підприємництва.

Русевич Алина, Осипова Мария

РОЛЬ МАЛОГО БИЗНЕСА В ЭКОНОМИКЕ СТРАНЫ

В статье рассмотрены вопросы роли малого бизнеса на современном этапе развития Украины и роли государства в его

становлении. Отмечается, что на сегодня малый бизнес является одним из основных движущих сил развития экономики Украины. Он также обеспечивает повышение конкурентоспособности и показателей уровня жизни и занятости населения, дает возможности для самореализации и является важным источником пополнения бюджета страны. Акцентируется на необходимость создания благоприятных условий развития малого бизнеса с целью увеличения вклада малого бизнеса в ВВП государства и уровня занятости населения. Проведен анализ показателей развития малого бизнеса в Украине по сравнению с развитыми государствами Европы и сделан вывод о несовершенном его развитии в Украине. Проанализированы факторы, которые влияют отрицательно на развитие предпринимательства и представлены предложения уменьшения их негативного влияния.

Ключевые слова: малый бизнес, малое предпринимательство, факторы развития бизнеса, государственная поддержка малого предпринимательства.

Rusievich Alina, Osypova Maria

ROLE OF SMALL BUSINESS IN ECONOMY OF COUNTRY

The questions of the role of small business in the current development of Ukraine and the state's role in its formation. It is noted that to date small business is one of the main driving forces of economic development of Ukraine. It also enhances the competitiveness and standards of living and employment, provides opportunities for self-realization and is an important source for the state. Accentuated the need to create favorable conditions for the development of small business in order to increase the contribution of small businesses in the state GDP and employment. The analysis of indicators of small business in Ukraine compared with developed countries in Europe and concluded his imperfect development in Ukraine. Factors that impact negatively on the development of entrepreneurship and submitted proposals reduce their negative impact.

Keywords: small business, small business, business development factors, state support of small business.

Постановка проблеми. Загальновідомий факт, що малий бізнес є найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, тим самим забезпечує підтримку конкуренції, підвищує рівень зайнятості та ділової активності населення, зменшує диференціацію доходів у суспільстві і створює умови для самореалізації.

Термін «підприємництво» відповідно до Господарського Кодексу України визначений так: підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1]. За офіційною термінологією, закріпленої в Господарському кодексі України, до малих підприємств належать суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми власності, в яких середня чисельність працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 млн. євро за середньорічним курсом НБУ. Становлення та розвиток малого бізнесу є однією з основних задач економічної політики в умовах розвитку ринкової економіки. Тому питання аналізу ролі, місця та тенденцій його розвитку на сучасному етапі розвитку України у порівнянні з країнами Європейського Союзу є досить актуальними. Аналіз факторів, які впливають на темпи розвитку малого бізнесу та суттєво визначають темпи економічного росту, структуру і якість валового національного продукту може бути використаний при визначенні подальшої політики розвитку малого бізнесу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Такі вчені, як Варналій З.С. [2], Ларіна Р.Р. [3], Воротін В.Є. [4], у своїх працях дослідили що малий бізнес відіграє не останню роль у забезпеченні зайнятості населення країни, підвищення рівня доходу, а також створення гідного конкурентного середовища.

Треба визначити, що малий бізнес в Україні суттєво відрізняється від більшості малих підприємств розвинених зарубіжних країн. Це низький рівень технічної озброєності при значному інноваційному потенціалі; низький управлінський рівень, бракує знань, досвіду та культури ринкових відносин; прагнення до максимальної самостійності, поєднання в межах одного малого підприємства декількох видів діяльності, неможливість в більшості

випадків орієнтуватися на одно продуктову модель розвитку; відсутність системи самоорганізації та недостатня інфраструктура підтримки малого підприємництва; відсутність повної і вірогідної інформації про стан та кон'юнктуру ринку, низький рівень консультаційних послуг та спеціальних освітніх програм; практична відсутність державної фінансово-кредитної підтримки; недовіра західних партнерів та негативне психологічне ставлення населення до підприємців [5, с.100].

Невирішеними раніше частинами загальної проблеми є: визначення оцінки різних несприятливих макроекономічних процесів в державі, такі як інфляція, нерівні умови конкуренції, корупція, недосконала інфраструктура та адміністративний тиск на розвиток малого бізнесу. Двома найбільш типовими проблемами для українського малого підприємництва є адміністративний тиск і низький рівень доступу до ринку капіталів та інформації, особливо що стосується дуже змінливого законодавства.

Цілі статті:

- визначення ролі і місця малого бізнесу в сучасній економіці України;
- порівняльний аналіз динаміки розвитку малого бізнесу в Україні та ведучих країн Європейського Союзу;
- визначення факторів, які впливають на розвиток малого бізнесу;
- аналіз їх впливу на розвиток малого бізнесу.

Основний матеріал дослідження. Роль і місце малого бізнесу в економіці України найкраще проявляються в наступних функціях:

Мале підприємництво формує конкурентне середовище. В умовах вільної ринкової економіки конкуренція є результатом змагань між господарськими елементами. З одного боку, малий бізнес, внаслідок численності елементів, що його складають, та їх високого динамізму значно меншою мірою піддається монополізації, ніж великі підприємства. З іншого боку, за умов вузької спеціалізації та використання новітньої техніки він виступає як дійовий конкурент, що підриває монополні позиції великих корпорацій. Саме ця риса малого бізнесу відіграла суттєву роль у послабленні, а іноді й у подоланні розвинутими країнами притаманної великому капіталу тенденції до монополізації та затримки технічного прогресу

2. Малий бізнес здатен оперативного реагувати на зміни кон'юнктури ринку та надавати ринковій економіці необхідної гнучкості. Ця його риса набула в сучасних умовах особливого

значення внаслідок швидкої індивідуалізації та диференціації споживчого попиту, прискорення науково-технічного прогресу (НТП), зростання номенклатури промислових товарів та послуг.

3. Величезним є внесок малого підприємництва в здійснення прориву з ряду важливих напрямів НТП, передусім у галузі електроніки, кібернетики, інформатики. Сприяючи прискоренню реалізації новітніх технічних і комерційних ідей, випуску наукомісткої продукції, малий бізнес, тим самим, виступає провідником НТП.

4. Мале підприємництво робить вагомий внесок у вирішення проблеми зайнятості. Ця функція виявляється у здатності малого підприємництва створювати нові робочі місця й поглинати надлишкову робочу силу під час циклічних спадів та структурних зрушень економіки. У розвинутих країнах на малий бізнес припадає в середньому 50 % всіх зайнятих та до 70-80 % нових робочих місць. Якщо у період криз 70-80-х років у розвинутих країнах ішов процес скорочення робочих місць на великих підприємствах, то дрібні фірми їх не тільки зберегли, а й навіть створювали нові.

5. Важлива функція малого підприємництва полягає в пом'якшенні соціальної напруги і демократизації ринкових відносин, саме воно є фундаментальною основою формування середнього класу. Отже виконує функцію послаблення притаманної ринковій економіці тенденції до соціальної диференціації та розширення соціальної бази реформ, що здійснюються на даному етапі. Без орієнтації на таку соціальну базу ринкового середовища, яким є середній клас, запроваджені реформи приречені на провал.

На жаль у сучасних умовах розвиток малого бізнесу є недосконалий, багато факторів впливають на його занепад. Тому аналіз і дослідження ролі малого бізнесу на сучасному етапі та впливу факторів на його розвиток мають велике значення для подальшого стійкого та стабільного функціонування України.

Розвинені країни Європейського Союзу показують, що для збагачення бюджету країни, для встановлення зв'язку між державою та підприємницьким сектором, для перебудови діючої виробничої структури, а також сформування головної стратегії розвитку, потрібно всіляко сприяти розвитку нашого малого бізнесу.

Треба відзначити, що у публікаціях які присвячені малому підприємству сьогодні змішують поняття малих підприємств і фізичних осіб-підприємців. Так, Аналізуючи загальну кількість

суб'єктів підприємницької діяльності треба відзначити, що у 2013 році підприємства склали всього 22,8% (серед них кількість малих підприємств становила 95%), а фізичні особи-підприємці - 77,2%.

На перший погляд, як зауважують німецькі експерти, малий та середній бізнес в Україні мало чим відрізняється від європейського. “З усіх підприємств, які працюють в Україні, 99,8 відсотків – це підприємства малого та середнього бізнесу. В Україні на малих та середніх підприємствах зайнята третина людей працездатного віку. Дані свідчать, що 60 відсотків усіх продажів у країні забезпечують саме малі та середні підприємства”, – констатує Александер Кнут [8].

Основними показниками сектора малого і середнього бізнесу в Україні та інших країнах Європи є кількість підприємств, зайнятість, обсяг продажу продукції. Для порівняння обрано такі країни, як Німеччина, Польща, Словаччина та Україна. (детальніше див. рис. 1, рис. 2, рис. 3).

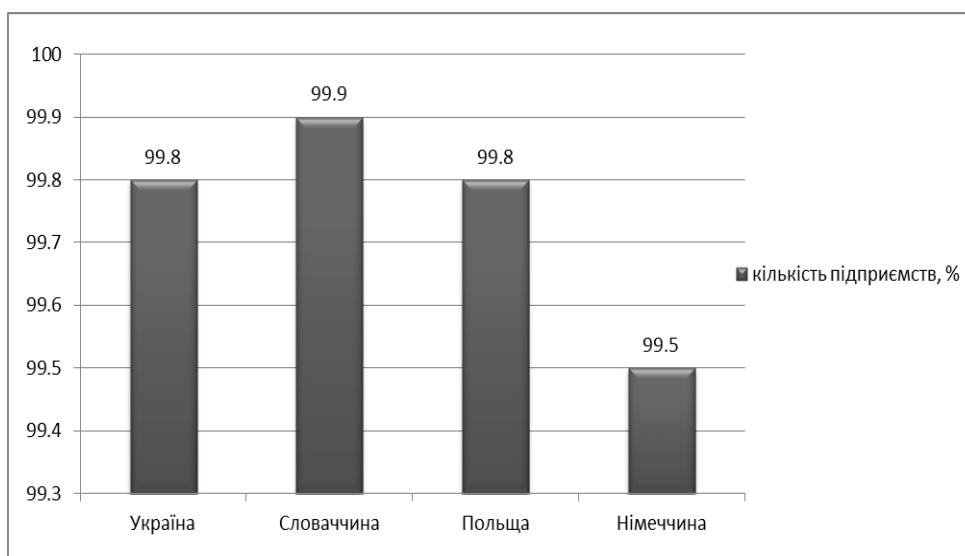

Рис. 1. Кількість підприємств сектору малого і середнього бізнесу в Україні та країнах Європи у 2013 р., % [9]

Як видно з наведеного графіку, в Україні досить високий показник кількості малих та середніх підприємств. Він становить 99,8% всіх діючих підприємств в Україні та знаходиться на рівні аналізованих підприємств Польщі.

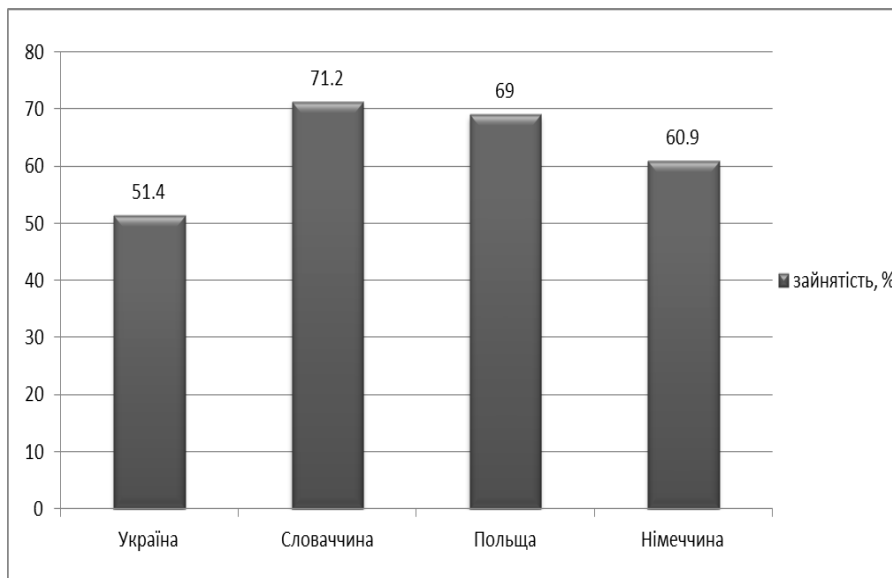

Рис. 2. Зайнятість в секторі малого і середнього бізнесу в Україні та країнах ЄС, у 2013 р, % [9]

Наведені дані показують, що зайнятість у малому та середньому бізнесі в Україні за 2013 рік становила 51,4%. Серед обраних країн для порівняння Україна на четвертому місці. Таким чином, рівень зайнятості в малому та середньому бізнесі в Україні у порівнянні з наведеними країнами найнижчий, що пояснюється великим податковим навантаженням на найманих працівників та розповсюдженням таким чином не офіційного використання труда робітників.

У 2013 році обсяг продажів малого і середнього бізнесу в Україні склав 57,6% випереджаючи такі країни ЄС як Польща та Німеччина.

В Україні у сфері оподаткування реформи були проведені в 2011 році, саме тоді вступив у дію новий Податковий кодекс, згідно з яким суб'єкти господарювання отримали можливість сплачувати єдиний податок диференційовано, згідно врахування різних факторів. Підприємців розділили на 6 груп залежно від кількості найманих працівників і доходу, таким чином, ставки податку варіюються, тобто використовується прогресивна шкала оподаткування. Це одне з небагатьох нововведень в Україні, яке отримало найменшу частку критики на свою адресу, тому в цілому реформа системи оподаткування малого бізнесу була успішною, подальших коригувань вимагають хіба що окремі пункти спрощеної системи сплати податків.

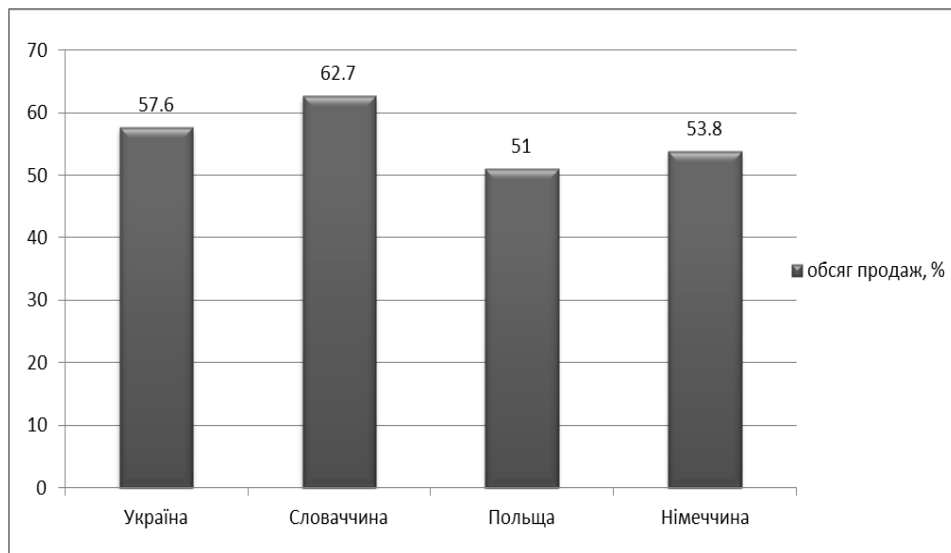

Рис. 3 Обсяг продаж малого і середнього бізнесу в Україні та країнах ЄС, у 2013 р., % [9]

Повернулася в Україні до впровадження реформ тільки в липні 2014 року, так був прийнятий закон «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», правда він набирає чинності тільки з 1 липня 2017 року. Законом передбачається надання субсидій, грантів, дотацій, податкових пільг, кредитів на пільгових умовах, у тому числі малому і середньому бізнесу. Основний акцент в цьому законі зроблений на прозорості отримання державної допомоги. Механізм надання передбачає перевірку доцільності і допустимості державної підтримки суб'єкту господарювання Антимонопольним комітетом.

У той же час, щоб процедура не була занадто забюрократизована для малого бізнесу, в законі введено термін незначною державної допомоги (сукупний розмір якої не перевищує суму, еквівалентну 200 тисячам євро) процедура отримання якої не передбачає перевірку Антимонопольним комітетом. У загальному вигляді на прийнятий закон можна покладати великі надії, а подолає Україна до 2017 року лобізм і корупцію, щоб державна допомога надавалася на дійсно прозорих умовах, покаже час. До того ж механізм надання фінансових ресурсів ще нечітко прописаний.

Для підприємництва все більш важливою стає швидка і гнучка адаптація внутрішнього і зовнішнього середовища фірм. Значний плюс малих підприємств полягає в тому, що вони є більш пристосованими до умов розвитку в кризові періоди для економіки. Невеликі підприємства найбільш чуйно реагують на зміну в

економіці, на падіння або підвищення норми прибули в галузях економіки. Для виживання мале підприємництво вимушено переглядати свою виробничу і збутову діяльність.

Розглянемо основні показники діяльності малого бізнесу у порівнянні з великими та середніми підприємствами (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльні показники діяльності підприємств України за їх розмірами [7, с.286]

	2010	2011	2012	2013
1.Кількість підприємств, од. усього	378810	375695	364935	393327
В т.ч.: - великі	586	659	698	659
- середні	20950	20753	20189	18859
- малі	357241	354283	344048	373809
В т.ч. мікропідприємства	300445	295815	286461	318482
2.Кількість зайнятих працівників, тис. чол., усього	7958,2	7793,1	7679,7	7406,2
В т.ч.: - великі	2400,3	2149,0	2484,2	2383,7
- середні	3393,3	3252,6	3144,2	3011,8
- малі	2164,6	2091,5	2051,3	2010,7
В т.ч. мікропідприємства	832,6	788,9	788,2	795,3
3.Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млрд. грн., усього	3366,2	3991,2	4303,2	4049,8
В т.ч.: - великі	1401,6	1775,8	1761,1	1717,4
- середні	1396,4	1607,6	1769,4	1662,2
- малі	368,3	607,8	672,7	670,2
В т.ч. мікропідприємства	181,9	189,8	212,7	216,1

До загальних організаційно-економічних причин інтенсивного формування й розвитку малого підприємництва в Україні можна віднести:

1. Суттєві організаційно-технологічні зміни, що призвели до нового співвідношення між великомасштабним і малим виробництвом, зокрема диверсифікація й модернізація великого виробництва, реструктуризація, приватизація, зміни у структурі зайнятості, сприяли зростанню малого підприємництва.

2. Динамізм ринкового середовища, розвиток глобальних ринків, інформаційних систем призводить до нової схеми розподілу праці. Переваги малих організаційних форм дозволяють швидше

використовувати вільні місця на ринку, до яких не виявляють інтерес великі корпорації.

Цікаво також проаналізувати показники розвитку малих підприємств за видами економічної діяльності (див. табл. 2).

Таблиця 2

Основні показники діяльності малих підприємств за видами економічної діяльності в Україні у 2013 р.

(розраховано за [7, с. 282-283])

	Кількість зайнятих працівників на підприємствах		Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг)	
	тис. осіб	%	тис. грн.	%
Усього	2010,7	100	670258,5	100
1. Сільське, лісове та рибне господарство	238,7	11,9	48838,4	7,3
2. Промисловість	345,0	17,2	77113,0	11,5
3. Будівництво	196,0	9,7	55803,6	8,3
4. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	473,3	23,5	347559,1	51,9
5. Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	111,0	5,5	29017,0	4,3
6. Тимчасове розміщення й організація харчування	61,4	3,1	5228,2	0,8
7. Інформація та телекомунікації	79,7	4,0	16992,7	2,5
8. Фінансова та страхова діяльність	21,7	1,1	9265,4	1,4
9. Операції з нерухомим майном	145,0	7,2	29491,9	4,4
10. Професійна, наукова та технічна діяльність	139,9	7,0	29568,0	4,4
11. Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	109,4	5,4	14765,8	2,2
12. Освіта	14,9	0,7	1084,7	0,1
13. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	38,7	1,9	2505,5	0,4
14. Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	10,1	0,5	1238,7	0,2
15. Надання інших видів послуг	25,9	1,3	1786,5	0,3

Аналізуючи дані таблиці треба відзначити наступне. Найбільша частка підприємств у 2010-2013 рр. припадає на малі. Так, у 2013 році 95% всіх підприємств становили малі підприємства. Разом

з тим кількість зайнятих на малих підприємствах була значно меншою у порівнянні з середніми (41,3% всіх зайнятих) і великими (32,7% всіх зайнятих) підприємствами та становила всього 10,1% всіх зайнятих. Аналогічні показники спостерігаються по показнику обсягу реалізованої продукції: частка малих підприємств складає 16,6%, на великих – 42,4%, на середніх – 41,0%. Таким чином, не дивлячись на те, що кількість малих підприємств становить 373809 од., представляючи частку у загальній кількості підприємств України та на протязі аналізованого періоду зростала, але показник зайнятості при цьому становив всього 10,1% та зменшився з 2164,6 тис. грн. до 2010,7 тис. грн.

Як видно з наведених даних, найбільшу частку по показникам зайнятості працівників та обсягу реалізованої продукції займають малі підприємства, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів (відповідно показникам - 23,5% та 51,9%). На другому місці за цими показниками є промисловість. Так, у промисловості зайнято 17,2% всіх працівників, які зайняті у малих підприємствах, а обсяг реалізованої продукції у них склав 11,5%. За всіма іншими видами економічної діяльності обсяг реалізованої продукції був менше 10%. До цих галузей входять: будівництво; сільське, лісове та рибне господарство, професійна та науково-технічна діяльність, транспорт, складське господарство та ін.

Як було відзначено вище, треба відрізнити суб'єкти підприємницької діяльності у розрізі підприємств і фізичних осіб-підприємців. Тому важливо проаналізувати їх співвідношення згідно основних показників їх діяльності у динаміці (табл.3).

Наведені дані у таблиці показують, що незважаючи на суттєво більшу кількість суб'єктів господарювання у розрахунку на 10 тис. осіб населення у фізичних осіб-підприємців (292 одиниці) у порівнянні з малими підприємствами (82 одиниці), по обсягу реалізованої продукції спостерігається інше співвідношення: 670,3 млрд. грн. у малих підприємствах і тільки 263,5 у фізичних осіб-підприємців.

Для того щоб малі підприємства стали невід'ємним елементом економіки України, з тими позитивними функціями, які вони

виконують у розвинених країнах, треба стимулювати їх розвиток з точки зору не тільки кількості, а і збільшення зайнятості працівників на них та збільшення обсягу реалізації продукції (товарів та послуг).

Таблиця 3

Основні структурні показники діяльності суб'єктів господарювання в Україні за період 2010-2013 рр.
(розраховано за [7, с. 281, 286])

Роки	Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	Кількість суб'єктів господарювання на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Кількість зайнятих працівників, тис. осіб	Кількість найманих працівників, тис. осіб	Обсяг реалізованої продукції, (товарів, послуг), млн. грн.
Малі підприємства, у т.ч. мікропідприємства					
2010	357241	78	2164,6	2043,7	568267,1
2011	354283	77	2091,5	2011,8	607782,4
2012	344048	76	2051,3	1951,6	672653,4
2013	373809	82	2010,7	1891,8	670258,5
Фізичні особи-підприємці					
2010	1804763	394	2794,0	989,3	210930,7
2011	1325619	290	2350,5	1024,8	199994,6
2012	1234831	271	2233,9	999,1	243633,8
2013	1328392	292	2280,5	952,1	263459,2

Мале підприємництво, як самостійний і незамінний елемент ринкової економіки, істотно впливає на структурну перебудову в економіці країни, робить певний внесок у збільшення загальних обсягів виробництва, роздрібного товарообороту, сприяє економії та раціональному використанню всіх ресурсів, створює сприятливе середовище для розвитку конкуренції та усунення монополізму в здійсненні підприємницької діяльності, забезпечує сильні діючі стимули до інноваційних процесів та високоефективної праці. Мале підприємництво є органічним структурним елементом ринкової економіки. Цей сектор економіки історично і логічно відіграв роль необхідної передумови створення ринкового середовища. Він був первинною вихідною формою ринкового господарювання у вигляді дрібнотоварного виробництва. Саме тому дрібнотоварне підприємництво відіграло структуроутворюючу роль в історії становлення економіки конкурентно-ринкового типу. Ця специфіка та своєрідне функціональне призначення малого підприємництва набувають особливого значення для країн, які йдуть шляхом відтворення ринкової системи господарювання. Здатність малого підприємництва до структуроутворення ринку висуває завдання його відродження та спрямовує в число першочергових заходів реформування економіки України на її перехідному етапі.

Тому розглянемо детальніше фактори, які впливають на розвиток малого та середнього бізнесу в Україні (табл. 4).

Таблиця 4

Фактори, які впливають на розвиток малого бізнесу в Україні

Нормативне регулювання	Неефективне регулювання виходу на ринок (ресстрація, ліцензування, сертифікація, тощо)
	Значні витрати на відповідність законодавчим вимогам і регуляторний тиск
	Неефективна система сертифікації
	Неефективна митна система
	Обмежене регулювання ринку праці
	Неефективний захист інвестицій
	Корупція та шахрайство у владі й бізнесі
Інфраструктура	Розвинений сектор бізнес-послуг
	Обмежена кількість та нерозвиненість бізнес-парків, будівельних майданчиків, водо- та електропостачання, широкосмутового доступу до Інтернету.
	Недостатньо розвинена інфраструктура
Доступ до фінансування	Високі та нестабільні кредитні ставки
	Відсутність «нетрадиційного» фінансування, такого, як стартове фінансування та підтримка стартапів.
Оподаткування	Помірне податкове навантаження (порівняно з країнами ЄС).
	Високий тиск податкового адміністрування.
Ринок праці	Наявність кваліфікованої робочої сили.
	Конкурентні витрати на оплату праці (порівняно з країнами ЄС).
Макроекономіка	Висока та нестабільна інфляція
	Недостатнє зростання сукупного попиту.

Аналізуючи наведені фактори, видно що значна кількість з них припадає на нормативне регулювання, тобто ті, які залежать безпосередньо від діяльності українського уряду. Експерти радять українському уряду фінансово підтримати молоді зростаючі компанії, які пропонують “проривні бізнес-стартапи”. Зокрема, владі радять спростити зробити доступнішими кредити для малих та середніх підприємств. Зараз підприємці можуть отримати на розвиток бізнесу кредит не менш, аніж під 30 відсотків річних у гривні, зауважує керівник Німецької консультативної групи при уряді в Києві, радник з економічної політики Рікардо Джуччі. “Але вибачте, 30 відсотків прибутку, аби погасити цей кредит, може дати лише продаж зброї чи наркотиків. Але ніяк не харчових продуктів,

наприклад. Це нереальні цифри для українських підприємців”, – стверджує він. Також німецькі експерти рекомендують зменшити адміністративні та бюрократичні бар’єри для малого та середнього бізнесу в Україні [8].

Причина ухилення від сплати податків лежить в недосконалій і заплутаній системі оподаткування, адміністративних бар’єрах, які в Україні й досі стримують розвитку бізнесу, зазначають експерти.

Законодавство України надає широкі права щодо створення малих підприємств. Так, засновниками їх можуть бути орендні, колективні, спільні підприємства, кооперативи, акціонерні товариства та інші підприємства й організації, а також громадяни, члени сімей, інші особи, що спільно ведуть трудове господарство. У зв'язку з цим будь-яке створене мале підприємство, зберігаючи пріоритет свого засновника, є відповідно і державним, колективним, приватним. Діяльність кожного з них регулюється діючим законодавством.

Аналіз стану та проблем розвитку малого бізнесу в Україні свідчить про те, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може привести до згортання даного сектора економіки з відповідним загостренням економічних проблем та посиленням соціальної напруги. Тому виникає необхідність дієвої державної політики підтримки малого бізнесу. Формування державної політики розвитку малого підприємництва, створення цілісної системи його державно-громадської підтримки – складний і тривалий процес, однак вже сьогодні можливо і необхідно закласти організаційно-правові та економічні засади відповідної державної політики.

Міністерством економіки, відповідно з положенням Концепції державної політики розвитку малого підприємництва розроблена і затверджена постановою Кабінету Міністрів України державна Програма розвитку та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні, яка прийнята 22.03.2012 р. Головними завданнями програми визначені: створення сприятливих умов для розвитку малого і середнього підприємництва, забезпечення зайнятості населення шляхом підтримки підприємницької ініціативи громадян, забезпечення фінансової державної підтримки малих і середніх підприємств шляхом запровадження державних програм кредитування, надання гарантій для отримання кредитів, часткової компенсації відсоткових ставок за кредитами тощо [10].

Політика стимулювання розвитку малого підприємництва, особливо з метою розширення сфери діяльності у реальному секторі в Україні, потребує забезпечення прийняття нових нормативно правових актів із спрощення нормативного регулювання малого бізнесу, стабільності в оподаткуванні. Для досягнення вищенаведених цілей пріоритетними напрямками реалізації економічної політики України повинні стати:

- розроблення і запровадження сучасного, прозорого механізму надання пільг малому бізнесу;
- удосконалення нормативно-правових відносин з урахуванням вищенаведених факторів;
- зменшення кількості контролюючих органів;
- спрямування державних ресурсів та фінансового забезпечення на кредитування найбільш ефективних виробництв та підтримки структурної перебудови економіки з напрямку розвитку малого бізнесу;
- фінансування підтримки малого підприємництва повинно бути забезпечено реальними статтями у бюджетах усіх рівнів;
- удосконалення доступу підприємців до інформаційних ресурсів, особливо стосовно змін діючого законодавства в сільській місцевості; створення відповідних бізнес-центрів та бізнес-інкубаторів.

Однак які б перспективи не були перед малим бізнесом, реформи треба вводити в дію вже сьогодні. Для цього, по-перше, достатньо зменшити адміністративний тиск на підприємства, по-друге, скоротити реально час, необхідний на відкриття і закриття бізнесу.

Таким чином, в перспективі заради подолання рецесії, створення позитивного іміджу і наближення до міжнародних стандартів підтримки малого бізнесу слід зменшити адміністративний тиск на підприємства, по-перше цей крок вимагає мінімальних фінансових ресурсів, а по-друге, посприє розвитку бізнесу.

Література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – К.: Знання, 2001. – 277 с.

3. Ларіна Р.Р. Малий бізнес в Україні: роль та особливості розвитку в національній економіці: монографія / Р.Р. Ларіна, О.В. Азаров. – Донецьк: Вебер, 2007. – 300 с.

4. Воротін В.Є. Малий бізнес та підприємництво в ринкових умовах господарювання: навч. посіб. / В.Є. Воротін, Л.І. Воротіна, Л.А. Мартинюк, Т.В. Черняк; За ред. проф. Л.І. Воротіної. – 2-ге вид. – К.: Вид-во Європ. ун-ту. – 2002. – 307 с.

5. Варналій З. Тенденції становлення малого підприємництва в Україні // Ринкові перетворення, стр. 100, //2010 рік.

6. Розвиток малого підприємництва в регіоні: теоретичні засади, проблеми та перспективи / О.В. Рибак // Економічний вісник Донбасу. — 2010. — № 2. — С. 96-100

7. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Держкомстат України; за ред.. О.Г.Осауленко; відп. за вип. О.А. Вишневська. – К.: 2014. – 534 с.

8. Німецькі експерти: сектор малого й середнього бізнесу в Україні “засмічений” фірмами-шахраями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nikorupciji.org/2014/11/07/nimetski-eksperty-sektor-maloho-j-serednoho-biznesu-v-ukrajini-zasmichenyj-firmamy-shahrayamy/>

9. Міжнародний суспільно-політичний тижневик «Дзеркало тижня. Україна» №41 від 07.11.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.zn.ua/finances/armiya-nedorostkov_.html

10. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні Верховна Рада України; Закон від 22.03.2012 № 4618-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

1. Hospodars'kyu kodeks Ukrayiny vid 16.01.2003 # 436-IV [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Varnaliy Z.S. Male pidpryyemnytstvo: osnovy teoriyi i praktyky / Z.S. Varnaliy. – К.: Znannya, 2001. – 277 s.

3. Larina R.R. Malyy biznes v Ukrayini: rol' ta osoblyvosti rozvytku v natsional'niy ekonomitsi: monohrafiya / R.R. Larina, O.V. Azarov. – Donets'k: Veber, 2007. – 300 s.

4. Vorotin V.Ye. Malyy biznes ta pidpryyemnytstvo v rynkovykh umovakh hospodaryuvannya: navch. posib. / V.Ye. Vorotin, L.I. Vorotina, L.A. Martynyuk, T.V. Chernyak; Za red. prof. L.I. Vorotinoi. – 2-he vyd. – K.: Vyd-vo Yevrop. un-tu. – 2002. – 307 s.

5. Varnaliy Z. Tendentsiyi stanovlennya maloho pidpryyemnytstva v Ukraini // Rynkovi peretvorennya, str. 100, //2010 rik.

6. Rozvytok maloho pidpryyemnytstva v rehioni: teoretychni zasady, problemy ta perspektyvy / O.V. Rybak // Ekonomichnyy visnyk Donbasu. — 2010. — # 2. — S. 96-100

7. Statystychnyy shchorichnyk Ukrainy za 2013 rik / Derzhkomstat Ukrainy; za red.. O.H.Osaulenko; vidp. za vyp. O.A. Vyshnevs'ka. – K.: 2014. – 534 s.

8. Nimets'ki eksperty: sektor maloho y seredn'oho biznesu v Ukraini “zasmichenyy” firmamy-shakhrayamy [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://nikorupciji.org/2014/11/07/nimetski-eksperty-sektor-maloho-j-serednoho-biznesu-v-ukrajini-zasmichenyj-firmamy-shahrayamy/>

9. Mizhnarodnyy suspil'no-politychnyy tyzhnevyyk «Dzerkalo tyzhnya. Ukraina» #41 vid 07.11.2014 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://gazeta.zn.ua/finances/armiya-nedorostkov-_.html

10. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i seredn'oho pidpryyemnytstva v Ukraini Verkhovna Rada Ukrainy; Zakon vid 22.03.2012 # 4618-VI [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>

Рецензент: Карпов В.А., к.е.н., професор, начальник НДЧ Одеського національного економічного університету

23.12.2014

УДК 338.042

Трофімова Ганна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ ПП «СТІД»

У статті розглянуто існуючі підходи до сутності стратегії розвитку підприємства. Запропоновано основні напрями стратегії